

Şaka muhabbetin sonudur, adâvetin başlangıcıdır

İstanbul/Başakşehir'den bir okuyucumuz: “Zübeyir Gündüzalp Ağabey diyor ki, ‘Şakacı olmayınız. Zira şaka muhabbetin sonu, adâvetin başlangıcıdır.’ Buradaki ‘ölçü’ nedir? Ne kadarlık şakaya müsaade var? Hiç mi şaka yapmayacağız?”

Her davranışta, her karakterde, her huyda, her amelde ifrat, tefrit ve itidal dereceleri vardır. Bu derecelerden ilk ikisi aşırılık ve abartı ifâde eder ve tasvip edilmez. İtidal ise sünnet olandır. Şakada da ifrat ve tefrit nehy edilmiştir. İtidal hali ise sünnet olarak teşvik edilmiştir.

Şakanın ifrat haline, yani şakada aşırılığa, yani abartılı şakacılığa halkımız bir isim de bulmuş, “eşek şakası” demiştir. Eşek şakası câiz değildir. Çünkü böyle şaka, merhum Zübeyir ağabeyin de ifâdesiyle “muhabbetin sonudur, adâvetin başlangıcıdır.” Muhabbeti yok eden ve adâvete sebep olan davranışlardan Risâle-i Nur şiddetle esef duyar.

Muhabbeti yiyip bitiren, adâveti başlatan ölçüsüz şaka, pusulasız gemi gibidir. Nerede duracağı, kime zarar vereceği, kime dokunacağı kestirilmez. İnsanları taciz eder, sıkar, rahatsızlık verir, zarar verir. Şaka kılıfıyla başkalarını küçük düşürmek, alay etmek, hafife almak Kur’ân’ın ifâdesiyle “kaş göz işâretiyle eğlenip ayıplamak” insanı Kur’ân’ın “Veyl olsun” dediği, “Yazıklar olsun!” dediği sınıfa sokar.(1) Her şeyi şaka ile sulandırmak, en ciddî şeyleri bile ciddiyetsiz kılar. Bu davranışlar Allah’ın rahmetini değil, gazabını celb eder. Şakanın tefrît hali de, gülümsemeye bile geçit vermeyen hep somurtkanlık ve hep asık suratlılık halidir.

Şakanın sünnet olan itidal haline gelince: Bu dereceye en güzel örnek, Muktedâ-yı Küll olan, her konuda mutlak rehberimiz olan Fahr-i Kâinât Efendimiz’dir (asm).

Peygamber Efendimiz’in (asm) şakası insanlara huzur vericiydi, mutluluk vericiydi, gönlü hoş tutucuydu. O (asm) hiçbir zaman şakayla da olsa insanları gücendirmezdi,

kırmazdı, küçümsemezdi, küçük düşürmezdi. Şakasıyla kimseye zarar verdiği görülmemiştir. O (asm) şaka yaparken insanları hem sevindiriyordu, hem de eğitiyordu ve öğretiyordu. O'nun (asm) şakası iltifattan ibâretti. O'nun (asm) şakasına muhatap olan herkes kendisine değer verildiğini hisseder ve bundan büyük bir kıvanç ve haz duyardı.

İşte bazı örnekler:

Abdullah bin Hâris bin Cez' (ra) anlatıyor: "Resûlullah'tan (asm) tebessümü daha çok bir kimse görmedim." (2)

Enes bin Mâlik (ra) anlatıyor: Bir gün adamın biri Peygamber Efendimiz'e (asm) gelerek ondan bir binit istedi. Peygamber Efendimiz de (asm)

"Peki, tamam. Sana bir deve yavrusu vereceğiz." diye takıldı. Adam:

"Ben senden binit istiyorum. Deve yavrusunu ne yapayım?" dedi. Resûl-i Ekrem (asm) de gülerek:

"Deve yavrusu olmayan hiçbir deve var mı? (Her deve iki devenin yavrusu değil mi?)" buyurdu. (3)

Enes (ra) anlatır: "Peygamber Efendimiz (asm) beni, 'Ey iki kulaklı adam!' diye çağırırdı." (4)

Hasan radiyallahü anh bildirmiştir: Bir gün bir yaşlı kadın Peygamber Efendimiz'e (asm) gelerek:

"Yâ Resûlallah! Cennet'e girmem için bana duâ et." Dedi.

Peygamber Efendimiz (asm):

"Teyze! Yaşlı kadınlar Cennet'e giremezler!" diye takıldı.

Kadın ağlamaya başlayınca, Peygamber Efendimiz (asm):

“Teyzeciğim! Cennet’e yaşlı olarak giremeyeceksin demek istedim. Allah sizin için, “Biz onları yepyeni bir yaratılışla yarattık da, eşlerine sevgi ile düşkün hep aynı yaşta genç kızlar yaptık!” (5) buyurmuştur.” dedi. (6)

Enes (ra) anlatıyor: Kırdâ oturanlardan Zâhir adında bir adam vardı. Çirkin yüzlüdü. Fakat Peygamber Efendimiz (asm) onu çok severdi. O’nunla hediyeleşirdi.

Bir gün Zâhir pazarda eşya satarken, Peygamber Efendimiz (asm) sessizce yaklaşp sırtından onu sımsıkı kucakladı. Zâhir, Peygamber Efendimiz’i (asm) görmüyordu. Önce, “Sen kimsin? Beni bırak!” diye bağırın Zâhir, kendisini kucaklayanın Peygamber Efendimiz (asm) olduğunu anlayınca, ondan ayrılmak istemeyerek, sırtını onun göğsüne bastırđıkça bastırđı.

Peygamber Efendimiz’de (asm) :

“Bu köleyi satıyorum! Alan yok mu?” diye takıldı.

Zâhir:

“Beni satarsan hiç de kazançlı çıkmazsın! Çünkü değerim çok düşüktür!” dedi.

Peygamber Efendimiz (asm) ise:

“Fakat Allah katında senin değerın çok yüksektir!” buyurdu. (7)

Şakada aşırıya kaçmaz, ölçülü olur ve itidali (orta yolu) korursak sünnet sevabını alırız. Aşırı şakacı davranır ve insanları taciz edersek, adâvet ve husûmet ekmiş oluruz.

Dipnot:

- 1- Hümeze Sûresi: 1;
- 2- Tirmizî, Biyografi, 22;
- 3- El-Bidâye: 6/46; Tabakât: 8/224;
- 4- El-Bidâye: 6/46;
- 5- Vâkıa Sûresi: 36;
- 6- Hayatü’s-Sahabe, 3/175;
- 7- El-Bidâye: 6/46